

Politie en actief burgerschap: een veilig verbond? (2019).

V. Lub, T. de Leeuw (Bureau voor Sociale Argumentatie, Rotterdam / Erasmus Universiteit Rotterdam / Bureau voor Maatschappij, Veiligheid & Deviantie, Rotterdam).
Politiewetenschap 108

Thema: 2.2 Een eigentijdse relatie met burgers

Doelstelling

In dit onderzoek is het doel om via de vergelijking tussen veilige en niet-veilige wijken de kennis over moderne vormen van politieel-civiele samenwerking en communicatie verder te ontwikkelen. De verwachting is dat beide typen omgevingen qua politie-inzet en communicatie veel van elkaar kunnen leren, maar mogelijk vragen deze verschillende type wijken ook om een uiteenlopende inzet van de politie.

Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvragen zijn:

1. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in de samenwerking en communicatie tussen politie en actieve burgers in veilige en niet-veilige wijken
2. Wat zou de politieke positionering moeten zijn ten opzichte van actief burgerschap in deze verschillende contexten?

Methoden van onderzoek

Er zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt:

- Diepte-interviews en informele gesprekken gevoerd
- Observaties, geparticipeerd in looprondes
- Bijwonen van overlegbijeenkomsten
- Analyse van digitaal app-verkeer

Samenvatting

Het verschil in criminaliteitsproblematiek tussen veilige en niet-veilige wijken kent niet alleen een kwantitatief verschil, maar ook een kwalitatief verschil. In de veilige wijken spelen vooral vermogensdelicten zoals woninginbraak een belangrijke rol om met politieel-civiele samenwerking bezig te zijn. In de niet-veilige wijken ligt de focus ook op drugscriminaliteit, geweldsdelicten en bedreigingen. En er is veel aandacht voor vormen van fysieke en sociale wanorde, zoals lastige jongeren, wildparkeerders en lakse hondenbezitters. De grotere sociale problematiek en de informele sociale controle tussen bewoners spelen hierin een voorname rol.

Tussen de vier casus zit een duidelijk ongelijke uitsortering van Human Capital (Menselijk Kapitaal) wat betreft actief burgerschap. Geschikte leiders van vrijwilligersverbanden wonen over het algemeen minder in niet-veilige wijken, en de communicatie en samenwerking tussen politie en actieve burgers verloopt hier veel minder soepel en effectief dan in de veilige wijken. Hierdoor ontstaat de paradoxale situatie dat buurten die beperkte criminaliteit kennen enorm goed georganiseerd zijn qua burgerinzet rond veiligheid, waar bij gebieden die een stuk onveiliger zijn dit ontbreekt. Dit hangt zowel samen met de capaciteit van bewoners (meer sociaal, politiek, en opleidingskapitaal van burgers in de veilige wijken) als met de manier waarop de politie wordt beoordeeld door bewoners (minder legitimiteit in armere wijken) en zelf het actieve burgerschap organiseert en begeleidt (meer op afstand en rommeliger in de niet-veilige wijken). In niet-veilige wijken vervult burgerinzet een bredere functie dan het signaleren en melden van criminaliteit en overlast, maar ook onderdeel van de sociale cohesie en weerbaarheid. Bestuurlijk eigenaarschap van actief burgerschap is uiteenlopend. In de veilige wijken lijkt vooral de politie deze actieve burgers aan te sturen en

acteert de gemeente meer op de achtergrond. In de twee niet-veilige wijken is de rol van de gemeente juist groot.

De belangrijkste overeenkomsten tussen de locaties zijn:

1. De politie is zich doorgaans bewust van de risico's van burgerinzet, maar gemakzucht ligt op de loer en daardoor bijvoorbeeld bepaalde groepen minder te vertegenwoordigen.
2. Concurrerende sociale controle: actieve burgers pakken steeds meer ruimte, wat soms tot spanningen leidt met niet-actieve burgers als er weinig draagvlak is voor de buurtpreventie activiteiten.
3. Het belang van "best persons" (zowel actieve burgers als wijkagenten) en de persoonlijke invloed van de wijkagent.
4. Agenten zijn vooral doeners en hebben daardoor een voorkeur voor samenwerking met buurtpreventieteam, veel minder voor deliberatieve vormen van actief burgerschap.
5. "Baat het niet, dan schaadt het niet": burgerinzet wordt volgens de onderzoekers onvoldoende gespecificeerd in veiligheidsbeleid. Het blijkt onder het mom van "burgerparticipatie" vooral een politiek opportunistische keuze om burgers op deze manier meer te betrekken bij hun leefomgeving.